

Sygn. akt I ACa 260/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 sierpnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Ewa Popek
Sędzia:	SA Alicja Surdy
Sędzia:	SA Ewa Lauber-Drzazga (spr.)
Protokolant	sekr. sądowy Maciej Mazuryk

po rozpoznaniu w dniu 7 sierpnia 2013 r. w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa Syndyka Masy Upadłości H. Ż.

przeciwko (...) Publicznemu Sanatorium (...)
w P.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 21 stycznia 2013 r. sygn. akt IX GC 525/12

I. prostuje niedokładność w zaskarżonym wyroku w ten sposób, że w części wstępnej po oznaczeniu strony pozwanej nakazuje wpisać przedmiot sporu: "o zapłatę";

II. oddala apelację;

III. zasądza od Syndyka Masy Upadłości H. Ż. na rzecz (...) Publicznego Sanatorium (...) w P. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 260/13

UZASADNIENIE

W dniu 18 października 2012 roku Syndyk Masy Upadłości H. Ż. wniósł o orzeczenie nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym, że (...) Publiczne Sanatorium (...) w P. jest zobowiązane zapłacić na rzecz powoda kwotę 75 110,34 złotych wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 27 września 2008 roku do dnia zapłaty oraz kosztami procesu.

Powód w piśmie procesowym z dnia 7 stycznia 2013 roku cofnął powództwo co do kwoty należności głównej 18 629,48 złotych i zrzekł się w tym zakresie roszczenia, wnosząc o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kwoty 56 480,86 złotych wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 31 marca 2012 roku do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanego kosztów procesu.

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 21 stycznia 2013 roku:

- I. umorzył postępowanie w części dotyczącej kwoty 18 629,18 złotych;
- II. oddalił powództwo w pozostałym zakresie;
- III. zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 3 617 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy oparł się na następujących ustaleniach i motywach.

W dniu 5 marca 2008r. pomiędzy pozwanym, a H. Ż. została zawarta umowa na wykonanie łączników, instalacji centralnego ogrzewania i instalacji elektrycznej wewnętrznej i zewnętrznej.

Pismem z dnia 4 sierpnia 2008r. pozwany odstąpił od umowy zgodnie z uprawnieniem przysługującym mu na podstawie (...) umowy z uwagi na to, iż wykonawca przerwał realizację robót i przerwa trwała dłużej niż trzy tygodnie. P. inwentaryzacji ustalił, iż wartość wykonanych robót wyniosła 61.565,85zł netto, a 75.110,34zł brutto.

Postanowieniem z 13 sierpnia 2009r. Sąd Rejonowy w Lublinie ogłosił upadłość H. Ż. obejmującą likwidację majątku dłużnika. Pismem z 21 maja 2012r. pozwany zgłosił w postępowaniu upadłościowym wierzytelność z tytułu kar za odstąpienie od umowy w kwocie 56.480,86zł wraz z oświadczeniem o jej potrąceniu z wierzytelnością upadłego w kwocie 110.339,34zł (75.110,34zł wynagrodzenia za wykonane prace + 35.229zł odsetek).

Różnicę w kwocie 53.858,48zł pozwany zapłacił w dniu 30 marca 2012r. na konto wskazane przez syndyka.

Postanowieniem sędziego-komisarza z 6 sierpnia w 2012r. zatwierdzającym uzupełniającą listę wierzytelności, wierzytelność pozwanego nie została uznana.

Powyższy stan faktyczny był między stronami niesporny również co do wysokości wierzytelności przysługujących obu stronom. Spór sprowadzał się do rozstrzygnięcia, czy w świetle tych niespornych faktów odmowa uwzględnienia wierzytelności i jej potrącenia z wzajemną wierzytelnością upadłego w postępowaniu upadłościowym pozbawia wierzyciela możliwości skorzystania z tego zarzutu w toku podjętej obrony w sporze o zapłatę wytoczonym przez Syndyka.

Sąd Okręgowy podzielił pogląd zawarty w wyroku Sądu Najwyższego z 10 marca 2011 r. (V CSK 311/10), w którym uznano, iż brak jest przeszkód, aby wierzyciel, któremu odmówiono skorzystania z prawa potrącenia w postępowaniu upadłościowym, podjął obronę opartą na twierdzeniu, że oświadczenie, jakie złożył w postępowaniu upadłościowym, było skuteczne i doprowadziło do umorzenia obydwu wierzytelności do wysokości wierzytelności niższej, w toku postępowania o zapłatę tej wierzytelności z powództwa syndyka. Uznał bowiem, że taka wykładnia nie prowadzi do konsekwencji sprzecznych z celem postępowania upadłościowego, ponieważ zarzut może być uwzględniony jedynie wówczas, gdy zachodziły przesłanki dopuszczające potrącenie w tym postępowaniu. Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu Najwyższego, zgodnie z którym pogląd opisany powyżej gwarantuje zachowanie jednolitych zasad traktowania wierzycieli w zakresie korzystania z przywileju, za jaki uznaje się prawo potrącenia realizowane przez wierzyciela upadłego. Odmowa uwzględnienia wierzytelności i jej potrącenia z wzajemną wierzytelnością upadłego w postępowaniu upadłościowym nie stwarza powagi rzeczy osądzonej, co oznacza, że przyjęta w tym postępowaniu ocena może być zakwestionowana w innym postępowaniu. Stanowisko to jest skutkiem celu i charakteru prowadzonego postępowania upadłościowego, które wymusza szereg uproszczeń, a jednym z nich jest tryb ustalania wierzytelności, które podlegają zaspokojeniu w toku postępowania upadłościowego. Zastosowany sposób badania i stwierdzania istnienia wierzytelności nie daje gwarancji porównywalnych z procesem sądowym, wobec czego jego wyniki nie są

objęte powagą rzeczy osądzonej i nie pozbawiają wierzyciela możliwości dochodzenia nieuznanej wierzytelności poza postępowaniem upadłościowym.

Skutek potrącenia następuje z chwilą złożenia drugiej stronie, w tym przypadku syndykowi reprezentującemu upadłego, oświadczenia o skorzystaniu z tego prawa pod warunkiem, że spełnione zostały wymagania umożliwiające potrącenie. W wyniku czynności sprawdzających sędziego-komisarza skutek potrącenia został oceniony negatywnie, co powoduje, że zadaniem Sądu w niniejszym postępowaniu było ustalenie, czy skutek umorzenia nastąpił, bowiem zgłaszający zarzut potrącenia wierzyciel nie zgodził się z oceną sędziego-komisarza.

W ocenie Sądu Okręgowego, nie był kwestionowany fakt istnienia obu wierzytelności w dacie ogłoszenia upadłości, nie było sporne wyczerpanie przez pozwanego wymogu z art. 96 ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze zgłoszenia wierzytelności z jednoczesnym złożeniem oświadczenia o potrąceniu z wierzytelnością upadłego, jak również nie było podstaw do stwierdzenia negatywnych przesłanek z art. 94-95 ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze. Przepisy powołanej ustawy nie wprowadzają odmiennych reguł co do sposobu dokonania potrącenia opisanego w art. 499 k.c., jak również co do wymogów dopuszczalności potrącenia wynikających z art. 498 k.c. Wbrew stanowisku powoda dla oceny skuteczności złożonego oświadczenia o potrąceniu nie jest wymagane, by wierzyciel w przypadku odmowy uznania skuteczności zgłoszenia wierzytelności ze złożonym oświadczeniem o potrąceniu wyczerpał tryb zaskarżenia takiej decyzji w toku postępowania upadłościowego. Bez znaczenia jest również, że w rozpatrywanym przypadku zgłoszenie wierzytelności miało miejsce po upływie terminu do jego dokonania, skoro i tak podlegało sprawdzeniu i zostało objęte listą uzupełniającą. W kwestii podnoszonego w toku postępowania upadłościowego zarzutu przedawnienia wierzytelności pozwanego, Sąd pierwszej instancji ustalił, że termin jej wymagalności przypadał na dzień 6 grudnia 2008 roku (data księgowania kar), zaś wymagalność roszczenia o zapłatę wynagrodzenia zgodnie ze stanowiskiem powoda przypadała na dzień 27 sierpnia 2008 roku. Zestawienie tych dwóch terminów wskazuje, że możliwość potrącenia powstała w dacie wymagalności ustalonej dla wierzytelności pozwanego, która jest późniejsza w stosunku do daty powstania wierzytelności upadłego, co z uwagi na uregulowania art. 502 k.c. wyklucza zasadność uznania wierzytelności pozwanego za przedawnioną, na co wskazano w uzasadnieniu odmowy umieszczenia jej na liście wierzytelności sporządzonej w toku postępowania upadłościowego.

Wobec uznania, że zarzut potrącenia zgłoszony przez pozwanego wyczerpał wymogi przewidziane wyżej powołanymi uregulowaniami należało przyjąć, zdaniem Sądu Okręgowego, iż oświadczenie to wywołało skutek wzajemnego umorzenia do wysokości wierzytelności niższej, tj. kwoty 56 480,86 złotych. Pozostałą różnicę w kwocie 53 858,48 złotych obejmującej część należności głównej powoda wraz z odsetkami, pozwany uregulował na konto podane przez syndyka przed wytoczeniem powództwa, co czyniło roszczenie bezpodstawnym w dacie wytoczenia niniejszego powództwa. W zakresie, w jakim powód nie cofnął pozwu, Sąd pierwszej instancji powództwo oddalił. W części, co do której powód cofnął pozew, Sąd postępowanie w sprawie umorzył na podstawie art. 355 k.p.c.

Od powyższego wyroku, apelację złożyła strona powodowa, która zaskarżyła orzeczenie w części, tj. w zakresie punktu II i III, zarzucając naruszenie:

- art. 93 ust. 1 w zw. z art. 96 i art. 263 ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze w zw. z art. 498 § 1 i 2 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że odmowa uznania wierzytelności zgłoszonej przez wierzyciela i przedstawionej do potrącenia z wierzytelnością wzajemną upadłego wywołuje skutek prawny w postaci wzajemnego ich umorzenia do wysokości wierzytelności niższej i umożliwia podniesienie w sprawie z powództwa syndyka przez wierzyciela upadłego skutecznego zarzutu nieistnienia wierzytelności z powołaniem się na skutek umorzenia dochodzonego w tej sprawie świadczenia w sytuacji, w której wierzytelność została przed wytoczeniem powództwa zgłoszona w postępowaniu upadłościowym do potrącenia z wierzytelnością będącą przedmiotem sprawy, a potrącenie nie zostało uznane prawomocnym postanowieniem Sędziego-Komisarza w przedmiocie zatwierdzenia listy wierzytelności;

- art. 263 ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze w zw. z art. 498 § 1 i 2 k.c. poprzez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że potrącenie nie stanowi dochodzenia roszczenia i w konsekwencji błędne uznanie, iż art. 263 ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze nie obejmuje swoją hipotezą oświadczenia o potrąceniu podnoszonego przez

wierzyciela upadłego i dokonywanego z wierzytelnością wchodzącą w skład masy upadłości, podczas gdy w wyniku potrącenia dochodzi do zaspokojenia się przez wierzyciela z masy upadłości;

- art. 2 ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze poprzez naruszenie zasady równego traktowania wierzycieli w następstwie umożliwienia zaspokojenia się z masy upadłości wierzyciela poprzez złożenie oświadczenia o potrąceniu w sprawie wszczętej z powództwa syndyka przeciwko wierzycielowi w sytuacji nieuznania prawomocnym postanowieniem sędziego-komisarza zgłoszonej wierzytelności wraz z potrąceniem;

- art. 245 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 93-96 ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze poprzez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że wierzytelność zgłoszona wraz z oświadczeniem o potrąceniu do masy upadłości, która postanowieniem sędziego-komisarza nie została uznana na liście wierzytelności może zostać zaspokojona z masy upadłości.

Wskazując na powyższe powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanego kwoty 56 480,86 złotych wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 31 marca 2012 roku.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie ma uzasadnionych podstaw.

Sąd Apelacyjny w całości podziela stanowisko Sądu Okręgowego poparte poglądem Sądu Najwyższego zawartym w uzasadnieniu wyroku z 10 marca 2011r. w sprawie V CSK 311/10 (Lex 811922) , iż wierzyciel będący jednocześnie dłużnikiem upadłego może w procesie z powództwa syndyka o zapłatę bronić się zarzutem potrącenia jeżeli sędzia-komisarz nie uznał potrącenia z wierzytelnością dochodzoną aktualnie przez syndyka.

Stanowisko takie zajął Sąd Najwyższy również w wyroku z 22 marca 2012r. w sprawie V CSK 95/11 (Lex 1254743), wyroku z dnia 17 stycznia 2007r. w sprawie II CSK 315/06 (Lex 503235), wyroku z 13 stycznia 2006r. w sprawie III CK 360/06 (Lex 176078).

Badaniu w procesie podlega oczywiście okoliczność czy wierzytelność taka rzeczywiście istniała, ale to w niniejszej sprawie nie budzi żadnych wątpliwości. Pozwany zgodnie z postanowieniami łączącej strony umowy wobec zaprzestania prac przez upadłego był uprawniony do odstąpienia od umowy i naliczenia kar umownych. Kwota kar zgodna zresztą z postanowieniami umowy, nie była przez powoda kwestionowana jak również zostały spełnione przesłanki z art. 93 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003r. Prawo upadłościowe i naprawcze zgodnie z którym potrącenie wierzytelności upadłego z wierzytelnością wierzyciela jest dopuszczalne, jeżeli obie wierzytelności istniały w dniu ogłoszenia upadłości, chociażby termin wymagalności jednej z nich jeszcze nie nastąpił. Pozwany spełnił również wymóg z art. 96 powyższej ustawy składając oświadczenie o potrąceniu wraz ze zgłoszeniem wierzytelności.

Odmowa uwzględnienia potrącenia w postępowaniu upadłościowym nie uniemożliwiła zatem pozwanemu skutecznego zgłoszenia zarzutu potrącenia w procesie z powództwa syndyka.

Zgodnie zatem ze stanowiskiem Sądu Okręgowego na skutek oświadczenia o potrąceniu złożonego przez pozwanego w postępowaniu upadłościowym doszło do wzajemnego umorzenia wierzytelności do wysokości wierzytelności niższej (art. 498 § 2 kc) tj. kwoty 56.480,86zł. Z uwagi na to, iż jak wskazano wyżej, pozostałą kwotę wierzytelności upadłego pozwany uregulował przed sporem powództwo zasadnie zostało oddalone.

Z tych względów i na podstawie art. 385 kpc i art. 108 § 1 kpc Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.